"ئۇش ۋۇلكەن ارەكەت" نىدەتتەن ساقتانۇ تورىن بەرىكتەي ئۆستى

نىدەتتەن ساقتانۇدا مەن بارمەن، وتانشىلدىق تازالقتا بىرگەمىز

گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى ئىتلىشىى **چاۋ جين 4** ـ ايدىڭ 14 ـ كۈنى ۋرىمجىدەن حابارلايدى. اۋتونومىيالى رايوندىق دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كومىتەتىنەن ۋەسۇىمىزشا، 32 ـ رەتكى وتانشىلدىق تازالق ايندا رايونىمىز ئۆتۇينىدى ورنىداردى تازالاۋ، رەتتەۋ ـ وڭاۋ، تىشقاندى، بۇرگەنى ئىبىر تۇتاس جويۇ، سالاماتتىق بىلىمدەرىن جالپىلاسترۇ سياقتى ئۇش ۋۇلكەن ارەكەتتى ۋزدىكسىز بىلگەرىلەتپ، نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ ـ دىڭ شەشۇشى جەڭىسىنە قول جەتكىزۇگە كۇش ۋسىتەيدى ەكەن.

"وتانشىلدىق تازالق قيىمىلى ـــ ەلىمىزدىڭ ەلەۋلى جۇقپالى اۋرۇلاردان ساقتانۇداعى، تىزگىندەۋدەگى ئىداستۇرلى اسلى، بيىل رايونىمىزدىڭ جەر ـ جەرى وتانشىلدىق تازالق اينىڭ 'نىدەتتەن ساقتانۇدا مەن بارمەن، وتانشىلدىق تازالقتا بىرگەمىز' نەگزگى تاقىرىبىمەن بىرلەستىرىپ، نازاردى ئۆتۇينىدى ورنىدارعا شوعىرلاندىرىپ، ئالسىز بۇنداردىعا نازار اۋدارىدى، قيىمىل مازمۇننىدا نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋگە قىزمەت وتەۋدى اناعۇرلىم كورىنەكتىلەندىردى". اۋتونومىيالى رايوندىق دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كومىتەتىنىڭ دامۇدى جوسپارلاۋ جانە ينفورماتسيالاندىرۇ باسقارماسىنىڭ ورىنباسار باسشىسى حۋاڭ ۋيىڭ تانستىرىپ بىلاي دەدى: بيىل رايونىمىزدىڭ وتانشىلدىق تازالق ايى قيىمىلى نەگزگى ئۆتۇينىدى كاسپورىن، ئىسورىنداردى، الۇمەتتىك اۋماق، اۋىل ـ قىستاق، بازار، ايالداما، وتباسى سياقتى ئۆتۇرلى ئوندىرىس، تۇرمىس ورنىدارى مەن الۇمەتتىك قاتىناس قۇرالدارىنىڭ ورتاسىن رەتتەۋ ـ وڭاۋعا شوعىرلاندىرىپ، علمي ادىستەردەن پايدالانىپ، كۇندەلىكتى زارارسىزداندىرۇ قىزمەتتىن ورىستەتەدى. اۋىل ـ قىستاق وڭىرلەرى نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋمەن بىرلەستىرىپ، قىستاقتاردى تازالاۋ ارەكەتتىن شوعىرلى ورىستەتپ، بۇرىش ـ بۇرىشتاردى، قالتارىستاردى كورنەكتى تۇردە تازالاپ، "لاستىقتى تازالاۋدان" "بىلىقپالقتى وڭاۋعا" كەڭەيتپ، قىستاقتاردىڭ بەت ـ بەينەسى تازا بولۇدان ئۇي ئىشىنىڭ، اۋلانىڭ، قىستاق ماڭايىنىڭ تازا بولۇنا كەڭەيتەدى.

تالاپ بويىنشا، جەر ـ جەر نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ بارىسىندا بايقالعان ورتا تازالعى ماسەلەسىنە، اسىرەسە، كونە شاعىن رايوندار، قالا ورتاسىنداعى قىستاقتار، قالا مەن اۋىلدىڭ تۇيىلىسكەن جەرى، اۋىل شارۋاشىلىق جانە قوسىمشا كاسىپ ونىمدەرى بازارى، شاعىن اس ـ سۋ دۇكەندەرى، شاعىن شەبەرحانالار، جىلجىمالى جايما سياقتى ورتا تازالعىن باسقارۇدىڭ ئالسز بۇنداري مەن كەيىىر ۋزاق ۋاقىت ساقتالىپ كەلگەن "كونە، ئىرى، قيىن" ماسەلەلەرگە قاراتا، ئۇز ئۇڭىرىنىڭ تازا قالا ـ قالاشق قۇرۇ، سالاماتتى قالا، سالاماتتى قىستاق ـ قالاشق قۇرىلىسى، ورىكەنيەتتى قالا، ورىكەنيەتتى قىستاق ـ قالاشق قۇرۇ، سوندايـ ـ اق كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇ سياقتى قىزمەتتەرىمەن بىرلەستىرىپ، ماسەلەلەر تىزىمدىگىن سالالاپ، دەر كەزىندە رەتتەۋ ـ تۇزەتۇدى تياناقتاندىرۇ كەرەك.

بيىل رايونىمىز وتانشىلدىق تازالق ايى قيىمىلىن مەملەكەتتىك تازا قالا ـ قالاشق قۇرۇ، سالاماتتى شينجياڭ ساپارى، اۋىل ـ قىستاقتاردىڭ قونىس ورتاسىن رەتتەۋ ـ وڭاۋ قىزمەتتەرىمەن بىرلەستىرىپ، قيىمىل مازمۇنىن ۋزدىكسىز بايىتپ، ئار ۋلت بۇقاراسىنىڭ سالاماتتىق، تابىس سەزىمىن كۇشەيتەدى. حۋاڭ ۋيىڭ تانستىرىپ بىلاي دەدى: جەر ـ جەر ورتا تازالعىن جونگە سالۇدى نەگز، ئدارى ـ دارەكپەن زارارسىزداندىرۇ ـ جويۇدى قوسمشا ەتكەن اۋرۇ جۇقتىرعىش ورگانيزمدەردەن ساقتانۇ جانە ونى جويۇ قىزمەتىن ۋيىمدى ورىستەتۇدە. قالتارىستاردى تازالاپ، ىركىندى سۇلاردى ارىلتۇمەن بىرگە، تاعى تىشقاندى، تاراقاندى، ماسانى، شىبىندى جويۇ ارەكەتتەرىن ورىستەتۇ كەرەك. وڭتۇستىك شينجياڭداعى 4 ايماق ـ وبلىس اۋىل ـ قىستاقتاردا بۇرگەدەن ساقتانۇ، جويۇ تەبىنىن اناعۇرلىم كۇشەيتپ، ۋاقىتتى، ئادىستى، ورنالاسترۇدى بىرلىككە كەلتىرىپ، تۇتاس تۇلعالىق جاقتان بۇرگەنى جويۇ ارناۋلى ارەكەتىن ىلگەرىلەتتى. سونىمەن بىرگە، اۋىل ـ قىستاق دارەتحانالارىن وزگەرتۇدى ۋزدىكسىز مەقتى يگەرىپ، اۋىل ـ قىستاق تازالعىن، دارەتحانالارىن وزگەرتۇدى ولشەمدەندىرۇدى، جۇيەلىلەندىرۇدى، تۇزىمدەندىرۇدى ۋزدىكسىز ىلگەرىلەتپ، اۋىل ـ قىستاقتاعى بۇقارانىڭ دارەتحاناعا كىرۇى قيىن بولۇ، دارەتحاناعا كىرە الماۋى سياقتى ماسەلەلەردى شىنايى شەشۇ كەرەك.

كەزەكتە تيانشاننىڭ وڭتۇستىگى مەن سولتۇستىگى جۇقپالى اۋرۇدان ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ بىلىمدەرى، جەكەلىك ساقتانۇ ـ قورعانۇ باعدارناماسى سياقتىلاردى كەڭ كولەمدە ۇگىتتەپ، ئار ۋلت بۇقاراسىن تاماشا ادەت قالىپتاستىرۇعا جەتەلەپ، مادەنيەتسىز، تازالىقتا ئمان بەرمەيتىن ناشار ادەتتەردى جويىپ، بۇقارانى مادەنيەتتى، سالاماتتى، زالالسز، ورتانى قورعايتىن تۇرمىس ئتاسلىن ورناتۇعا جەتەكتەۋدە.

(باسى 1 ـ بەتتە)

اۋتونومىيالى رايوندىق تۇرعىن ئۇي جانە قالا، اۋىل قۇرىلىسى مەڭگەرمەسىنىڭ قىستاق ـ قالاشق قۇرىلىسى باسقارماسىنىڭ باسشىسى جاڭ شاۋ ـ اي تانستىرىپ بىلاي دەدى: بيىل اۋتونومىيالى رايوننىڭ تۇرعىن ئۇي قۇرىلىسى تاراۋلارى قۇزاۋ ـ جەتەكشىلىك ەتۇدى كۇشەيتپ، وڭتۇستىك شينجياڭداعى 4 ايماق ـ وبلىستىڭ اۋىل ـ قىستاق بەيقۇت ئۇي ينجەنەرياسى جانە ىلە قازاق اۋتونومىيالى وبلىسىنداعى، سانجى حۋيزۇ اۋتونومىيالى وبلىسىنداعى، تۇرپان قالاسىنداعى، ئۇرىمجى قالاسىنداعى C دارەجەلى نەمەسە D دارەجەلى دەپ باعالانعان ارحيۇ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلماعان قاتەرلى ۋيلەردى جاڭالاۋ ينجەنەرياسى 6 ـ ايدىڭ سوڭىنان بۇرىن دەر كەزىندە قۇرىلىسى سالىنپ ئبىتپ، وتكىزپ الىنپ، بارلىق شارۋا وتباسىنىڭ تۇرعىن ئۇي حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۇ نىساناسىن جۇزەگە اسىرۇعا كەپىلدىك ەتىلەدى.

تۇرعىن ئۇي حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۇ كەدەي وتباسىلارىن كەدەيلىكتەن دالمە ـ ئدال ارىلتۇداعى ەڭ ماڭىزدى كورسەتكىشتەردىڭ ئبرى. بيىل اۋتونومىيالى رايوندىق تۇرعىن ئۇي جانە قالا، اۋىل قۇرىلىسى مەڭگەرمەسى تاعى كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇ بوينشا ارناۋلى شارلاپ تەكسەرۇدە اڭىس ەتىلگەن ماسەلەلەردى رەتتەۋ ـ تۇزەتۇ تۇلعالىق جاۋاپكەرشىلىگىن شىنايى اتقارىپ، ورتالىقتىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇداعى ارناۋلى شارلاپ تەكسەرۇ بوينشا "قايتا قاداعالاۋ"، 2019 ـ جىلعى كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇ جەتىستىكتەرىن باعالاۋ، شايقاستى باسى ـ قاسىندا قاداعالاۋ سياقتىلاردا اڭىس ەتىلگەن ماسەلەلەردى رەتتەۋ ـ تۇزەتۇ ـ تۇزەتۇدى ئبىر تۇتاس جوسپارلاپ ىلگەرىلەتپ، مەرزىمدى ۋاقىتتا ورنالاسترىپ، ەسەپكە سالىستىرىپ، تەزىمەن ئوشىرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇ نەساناسىن جۇزەگە اسىرۇعا اسەر ەتەتىن ماسەلەلەردى كۇش سالا شەشپ، الدىڭعى جارتى جىلدا ماسەلەلەردى تۇگەلدەي شەشۇگە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. سونىمەن بىرگە، رەتتەۋ ـ تۇزەتۇدى تياناقتاندىرۇدى ۋدايىلاندىرۇ، ۋزاق ونىمدىلىككە يە ەتۇ، تۇزىمدەندىرۇ قىزمەت مەحانيزمىن ونان ارى اقاۋسزداندىرىپ، كەمەلدەندىرىپ، ئار جولعى شارلاۋ ـ تەكسەرۇدە، باقىلاۋ ـ تەكسەرۇدە، باعالاۋدا، قازىنالىق باقىلاۋدا اڭىس ەتىلگەن ماسەلەلەردى رەتتەۋ ـ تۇزەتۇ ونىمدىلگىن ۋزدىكسىز بەكەمدەۋ جانە كۇشەيتۇ كەرەك.

ۋعسۇعا قاراعاندا، بىلتىر جىل سوڭىنا دەيىن، رايونىمىزدىڭ جالپى سالعان اۋىل ـ قىستاق بەيقۇت ئۇي ينجەنەرياسى 2 ميللىيون 612 مىڭ 700گە جەتكەن.

(باسى 1 ـ بەتتە)

مەملەكەت جەرىن جاسىلداندىرۇ قيىمىلىن ىشكەرىلەي ورىستەتپ، ەكولوگياليق ورتانىڭ ساپاسىن جوعارىلاتپ قانا قالماستان، سايالىت ارقىلى شينجياڭدى گۇلدەندىرۇ ستراتەگياسىن اتقارۇعا، ەكونوميكانىڭ، قوعامنىڭ بايالىندى دامۇىنا دا بەرىك نەگىز قالادى.

اعاش ەگپ، ورمان ئوسىرۇدىڭ ئتۇينى ۋزدىكسىز قاجماي كۇش سالۇدا، قۇنى تاباندىلىقتا. كۇندەر، ايلار وتە كەلە قورلانعان اعاش ەگپ، ورمان ئوسىرۇدىڭ كوزگە تۇسپەيتىن تابان ەت، ماڭداي تەرى بولىعاندا عانا، قاتپار ـ قاتپار جاسىل تاۋ، ماساتداي قۇلپىرعان تابيعاتتىڭ اسەم كورىنىسى سندى كوزگە كوردەنەرلىك ەڭبەك جاراتۇعا بولادى. سول ئۇشىن، ئار دارەجەلى باسشىلاردىڭ، كادرلاردىڭ باستاماشىلدىق ەتۇىنە، بۇكىل قوعامدا بارلىق ادامنىڭ سىكە كىرىسۇىنە تابانداى بولپ، كوپشىلىكتى ئوز باسىنان ىستەپ، قازىردەن باستاپ ىستەپ، وتاننىڭ ۋلان ـ بايتاق دالاسىن جاسىلداندىرۇعا، كورىكتەندىرۇگە ئبىر كەسىلىك ۋلەس قوسۇعا شابىتتاندىرۇ جانە جەتەكتەۋ؛ ەندى ئبىر جاعىنان، تۇزىمدىك كەپىلدى كۇشەيتپ، باقىلاۋدىڭ تەجەمدىلگى مەن شابىتتاندىرۇدىڭ قامتاماسىزدىعىن ۋشتاستىرىپ، وتەۋگە ئتىستى بورىشى مەن يگىلىكتەتىن ۋققتى بايالانستىرىپ، ەكولوگياليق ونىمدىلىكتى، ەكونوميكالىق ونىمدىلىكتى، قوعامدىق ونىمدىلىكتى ساباقتاستىرىپ، ئار جاقتىڭ بەلسەندىلىگىن جۇمىلدىرىپ، اعاش ەگپ، ورمان ئوسىرۇ قىزمەتىن شىن مانىندە ناقتى تياناقتاندىرۇ كەرەك.

ئبىر جىلدىق جوسپاردا استىق ەككەنىڭ ىڭعايلى، 10 جىلدىق جوسپاردا اعاش وسىرگەنىڭ وڭتايلى. ئبزدىڭ جاسىلداندىرۇ ارەكەتىمىزدەن، ئسوز جوق، كورىكەم شينجياڭنىڭ تاۋى ماڭگى جاسىل جەلەك جامىلادى، ئمولدىر سۇى سىلدىراي اعادى، اۋاسى تازا بولادى.

("لەپتى لەبىز"گە ماقالا جولداۋ حات سانداعى: xjrbplb @126 .com)

(باسى 1 ـ بەتتە)

ەندى ئبىر جاعىنان، اسكەر جاتتىقتىرىپ، شايقاسقا دايىندالىپ، نىدەتتىڭ اسكەرى جاتتىعۇعا نەپالىن ەڭ جوعارى شەكتە ازايتىپ، اسكەر جاتتىقتىرىپ، شايقاسقا دايىندالۇ مەن نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى "بىردەي اقساتپاۋدى" قۇلشىنا ورنىدادى.

2008 ـ جىلى وسى لۇيدىڭ تۇركىنى ـــ بۇرىنعى جينان اسكەرى رايونى "يەتىڭ دەربەس تۇانى" سىچۇاننىڭ دۇجياڭيانىنا بارىپ جەر سىلكىنسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇعا قاتىناسادى. 26 جاستاعى شىگۇان ۋ ۋنبين ئۇرتىس قايراتتانا شايقاسىپ، قالىپتان تىس قالجىراعاندىقتان، جەر سىلكىنسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇدىڭ ئبرىنشى شەبىندە قۇربان بولادى.

بۇل كۇندەرى، ۋ ۋنبين كوزى تىرىسىندە تۇرعان لياۋ ـ دۇي اپتا سايىن "ۋ ۋنبىننەن ۋيرەنۇدەگى ۋلگىلى جاۋىنگەرلەردى"، اي سايىن "ۋ ۋنبين سياقتى تاڭداۋلى پارتيا مۇشەلەرىن" سايلايدى. ئار جىلعى چيڭمىڭ، ۋ ۋنبىننىڭ قۇربان بولعانىن ەسكە ئتۇسرۇ كۇنى سياقتى ماڭىزدى كۇندەردە، لياۋ ـ دۇي كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەردى پارتياعا كىرۇ سەرتىن قايتا ەسكە الۇعا، "قۇرىش جاۋىنگەر ۋ ۋنبين" فيلمىن كورۇگە ۋيمداستىرىپ، قاھارماندى ەسكە ئتۇسرىپ، كۇرەس جىگەرىن تاسقىنداتادى.

ۋ ۋنبين حنان ولكەسىنىڭ دىڭجوۋ قالاسىنداعى ئبىر اۋىل سايىسكەرى وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن، كىشكەنتايىنان اسكەرى كازارمانى اڭساپ ەرجەتكەن. ورتا مەكتەپ بىتىرگەن كەزىندە، ول حنانداعى ئبىر داشۇەنىڭ ماشينا ـ ەلەكتردى ئبىر تۇلعالاندىرۇ ماماندىعىنا قابىلدانسا دا، باتىلدىقپەن اسكەرگە بارۇدى تاڭداي ەدى.

قوسىنعا قاتىناسقاننان كەيىن، ۋ ۋنبين بۇرىنعى جينان اسكەرى رايونى "يەتىڭ دەربەس تۇانى" 1 ـ يەڭىنىڭ 2 ـ لياننىا بولىنەدى ـــ بۇل ئارى قىزىل ارميانىڭ ۋزاق جورىعىندا "لۇدىڭ كوپىرىن لەزدە العان 22 باتىر" شىققان لياۋ ـ دۇي ـ دى.

ۋ ۋنبين اسكەرى ىستەر شەبەرلىگىنە جالقىپاي جاتتىعىپ، اسكەرى ىستەر بىلىمدەرىن ۋڭىلە زەرتتەپ، علىم، مادەنيەت ۋيرەنىپ، ئبىر تاڭداۋلى اسكەرى بولۇدى مۇرات ەتەدى.

2003 ـ جىلى 5 ـ ايداعى ماماندىق باعالاۋندا، 3 اي عانا جاتتىعۇدان وتكەن ۋ ۋنبين زەڭبىرەكشىلىك ماماندىعىنىڭ بارلىق نەگزگى جاتتىعۇ مازمۇندارىن جەتىك يگەرەدى. سودان كەيىنگى تۇتاس تۇاندىداعى "قۇرىش ارميا ساۋتى" اسكەرى ىستەر ونەر باسەكەسىندە، ول "زەڭبىرەكشىلەردىڭ جىلدام نىساناعا الۇ بانىندا" بىرىنشىلىكتى جەڭىپ الادى.

5 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى "لۇدىڭ كوپىرىن لەزدە الۇ جەڭىسىن ەسكە ئتۇسرۇ كۇنى" ئارى "قىزىل 2 ـ لياننىڭ" "جاڭا داۋىردەگى 22 باتىر" دى" باعالاۋ قيىمىلىن ورىستەتۇ كۇنى.

قيىمىل ورىستەتىلگەننەن بەرى، "باتىر" بولىپ سايلانعاندار تۇگەلدەي ساقا جاۋىنگەرلەر بولاتىن، وسى تاريح تەك ۋ ۋنبينگە كەلگەندە عانا وزگەرتىلىپ جازىلدى ـــ 2003 ـ جىلى جاڭا اسكەر ۋ ۋنبين لياۋ ـ دۇي تاريحىنان بەرگى تۇڭعىش رەت جارتى جىلدىق اسكەر ستاجىمەن "جاڭا داۋىردەگى 22 باتىر" بولىپ سايلاندى.

2005 ـ جىلى 7 ـ ايدا ۋ ۋنبين تۇتاس تۇان بويىنشا بىرىنشىلىك ناتيجەمەن ازاتتىق ارميا ينفورماتسيا ينجەنەريا داۋشەسى ولشەۋ ـ سىزۇ شۇەيۇانى كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەر جوعارى تەحنيكۇم كلاسىنا قابىلدانىپ، ئوزىنىڭ اسكەرى مەكتەپ ارمانىن جۇزەگە اسىردى.

2008 ـ جىلى 5 ـ ايدىڭ 13 ـ كۇنى تاڭعا جۇىق، ۋ ۋنبين تۇرعان اسكەرى ئبولىم سىچۇاندا جەر سىلكىنسى اپاتى تۇعان وڭىرگە بارىپ، جەر سىلكىنسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇ مىندەتىن اتقارۇ بۇيرىعىن تاپسىرىپ الادى، ئاسلى لياۋ ـ دۇي قورعانىستا قالۇعا ورنالاسترعان ۋ ۋنبين ىرىقتىلىقپەن ئوتىنىشەتپ، اپات تۇعان وڭىرگە اتتانادى.

اپات تۇعان وڭىرگە بارعان سوڭ، ۋ ۋنبين مەن جاۋىنگەر سەرىكتەرى باستان ـ ايداق جەر سىلكىنسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇدىڭ ئبرىنشى شەبىندە قايراتتانا شايقاس جاسايدى. بۇقارانى حاۋىپسىز جەرگە كوشىرۇدە ول اۋىر جۇك ارقالاۋدا الدا جۇرەدى؛ اپاتقا ۇشىراعان ۋشاقتى نزدەپ ئجۇرىپ قۇتقارۇدا، ول حاۋىپ ـ قاتەردەن تايسالماي، ىلگەرىندى ـ كەيىندى 3 رەت بەتكەيدەن دومالاپ كەتەدى؛ اپاتتان كەيىنگى قايتا قۇرۇدا، ول ئبىر ئوزى بىرىنەشە ادام ـ نىڭ جۇمسىن ىستەپ، دەنەسىنىڭ نەشە جەرى جارالانادى. الايدا ول تەرىن ئسۇرتىپ تاستاپ، قايراتانا شايقاس جاساپ، جان قيارلىقپەن قىزمەت ىستەپ، ەشقاشان ارىپ ـ شارشادىم دەمەيدى.

مىندەت اتقارۇ بارىسىندا، ۋ ۋنبين باستان ـ ايداق ەڭ ازاپتى، ەڭ جاپالى ئبرىنشى شەپتەن تاپجىلماي، جاۋىنگەر سەرىكتەرى جاعىنان "بۇزىلماي ـ تىن بۇراۋىش" اتانادى.

6 ـ ايدىڭ 9 ـ كۇنى لياۋ ـ دۇي اپات تۇعان وڭىردەگى بۇقارانىڭ ساكى ورناتۇىنا كومەكتەسۇ جونىندە بۇيرىق تۇسىرەدى، ۋ ۋنبين تالاسپ ئجۇرىپ وسى ەڭ جاپالى بەنت بۇراۋ مىندەتىن ۋستىنە الادى، قولقابى جىرتىلىپ قالسا دا، "جالاڭ قولمەن" جۇمسىن جالعاستىرىپ، قولدارى ويىلىپ قالادى. جاۋىنگەر سەرىكتەرى وعان دەمالىپ الۇدى ايتسا دا، ول: "ەشتەڭە ەتپەيدى، ئبز توسەكتى ئبىر مينۇت ەرتە ورناتىپ بولساق، بۇقارا ئبىر مينۇت ازاپتى از شەگەدى"، ـ دەيدى.

ئبىر كۇندە تۇتاس لياۋ 800دەن استام ساكى ورناتسا، ۋ ۋنبىننىڭ ئوزى 50دەن استام ساكى ورناتىپ، 1400دەن استام بەنت بۇرايدى. جاۋىنگەر سەرىكتەرى نەلىكتەن وسنشا تەز سەتەگەنىن سۇراعاندا، ول ويىلىپ قالعان قولىن كوتەرىپ تۇرىپ، ماقتانىشپەن: "مەنە، ئبزدىڭ قۇرىش ارميامىزدا وسىنداي ەكى قۇرىش قول بار!" دەيدى.

6 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى كەشتە ۋزدىكسىز نەشە كۇن ارىپ ـ شارشاعان ۋ ۋنبين مەن جاۋىنگەر سەرىكتەرى تاعى دا جىلجىمالى تاقتاي ۋيلەردى سوگۇ مىندەتىن اتقارادى. مىندەت ايداقتاعاننان كەيىن، ول دەمالىس ۋاقىتىنان باز كەشپ، تاعى دا باسقا بان ـ پايلەردەگى جاۋىنگەر سەرىكتەرىنىڭ كولىكتەن جۇك ئتۇسرۇ جۇمىسىنا كومەكتەسەدى. سول كۇنى كەشكى ساعات 9 مولشەرىندە، ۋ ۋنبين قالىپتان تىس قالجىراعاندىقتان، وكپەسىنەن قان شىعىپ، قۇتقارۇ ئونىم بەرمەي، داڭقپەن قۇربان بولادى.

وسى كۇنى ۋ ۋنبىننىڭ داشۇە ئبىتىرۇ كۇالىگىن الۇنا نەبارى 12 كۇن عانا قالعان ەدى.

وسى جىلى ول ورتالىق اسكەرى ىستەر كوميتەتى جاعىنان "جەر سىلكىنسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇداعى قاھارمان جاۋىنگەر" داڭق اتاعىنا يە بولدى.

چىن داگۇي: چياڭزۇ قاھارمانى ادالدىقتى ومىرىمەن ورنەكتەدى

چىن داگۇيدىڭ سۇرەتى.

□ شىنحۇا اگەنتىگى تاراتقان

شىنحۇا اگەنتىگىنىڭ چىڭدۇدان بەرگەن حاباري (تىلشىلەر جاڭ مىمي، لي بىڭفىڭ). چىن داگۇي، چياڭزۇ، سىچۇان ولكەسى مىانياڭ قالاسى بەيچۇان چياڭزۇ اۋتونومىيالى اۋدانى لەيگۇ قالاشعى چىنشان قىستاعىنىڭ ادامى. 1982 ـ جىلى 11 ـ ايدا دۇنيەگە كەلگەن، 2001 ـ جىلى 3 ـ ايدا پارتياعا مۇشە بولعان، سول جىلى 9 ـ ايدا قوسىنعا قابىلدانعان، 2005 ـ جىلى 6 ـ ايدا 2 ـ زەڭبىرەكشىلەر قۇرىلىس شۇەيۇاننان وقۇ تاۋىسقان، كوزى تىرىسىندە بەلگىلى لۇي تەحنيكا بولىمشە اترەتىندە ورنباسار لياۋ دارەجەلى پايجاڭ بولعان، اسكەرى شەنى جۇڭۇي، ئبىر رەت داڭقپەن 3 ـ دارەجەلى ەڭبەك سىڭىرگەن. 2008 ـ جىلى 10 ـ ايدا پارتيا ورتالىق كوميتەتى، مەملەكەتتىك كەڭەس، ورتالىق اسكەرى ىستەر كوميتەتى چىن داگۇيگە "جەر سىلكىنسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇدىڭ مەملەكەتتىك ۋلگىسى" داڭق اتاعىن تولىقتاپ بەردى.

2008 ـ جىلى 5 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى ۋنچۇاندا ەرەكشە اۋىر جەر سىلكىنسى تۇلدى. ۋيىندە ۋيلەنۇ سالتىنا دايىندالىپ جاتقان چىن داگۇي بىاسنا تونگەن حاۋىپكە قاراماي، قىستاق تۇرعىندارىن شەگىنىپ شىعۇعا ۋيمداستىرادى.

"جەر سىلكىندى! تەز قاشىڭدار ـــ" قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ەستەرى شىعىپ كەتەدى. چىن داگۇي ماڭايدى دەرەۋ بايقاپ، باتىس وڭتۇستىك باعىتتاعى تاۋ بەكتەيىنىڭ سىرعىماعانىن بايقاپ، دەرەۋ كوپشىلىككە قولىن بۇلعاپ: "تەز، تەز انا جاققا قاراي قاشىڭدار!" دەپ ايعاي سالادى، 10 نەشە مەتر جەرگە جۇگىرىپ بارعاندا، الدارىندا ئبىر سۇ جىلعاسى كوپشىلىكتىڭ جولىن توسىپ قالادى. چىن داگۇي سۇ جىلعاسىنىڭ جانىنا جەتىپ بارىپ، كوپشىلىكتىڭ سۇ جىلعاسىنان وتۇىنە كومەكتەسەدى. سول ساتتە ونىڭ وتباسىنداعىلار قالىڭ ادامنىڭ ارتىندا قالعان ەدى. ۋاقىت ـــ ئومىر. چىن داگۇي قىستاق تۇرعىندارىن ارت ـ ارتىنان سۇ جىلعاسىنان قارسى بەتكە وتكىزىپ، ئوز وتباسىنداعىلارعا قارايلاۋعا مۇرساسى تيمەيدى.

ئدال وسى ساتتە، جويقىن لاي ـ شاعىل كوشكىنى جوڭكىلە كەلىپ، چىن داگۇيدىڭ وتباسىنداعى 5 جانمەن قوسا تاعى 4 قىستاق تۇرعىنىن باسپ قالادى. قىستاق تۇرعىنداري: "ئبزدىڭ امان قالۇمىز داگۇيدىڭ ارقاسى، ئبز قولىمىزبەن قازساق تا ونى قازىپ الىپ شىعامىز"، ـ دەپ قايعىدان قابىرعالارى سوگىلەدى. سىلكىنىستەن كەينىگى قيراندىلاردىڭ ئبىر شەتىنەن ولار چىن داگۇيدىڭ ئىشىنارا داڭق كۇالىكتەرى مەن قالعان بۇيمدارىن قازىپ الادى، مىنە بۇل چىن داگۇيدىڭ اۋىلداستارىنا قالدىرعان ماڭگىلىك ەستەلگىنە اينالدى.

كوكەيدە رۇح بولۇ، تامىردى تەرەڭگە تارتۇ كەرەك. چىن داگۇيدىڭ اسكەرى بولىمدە پايجاڭ بولعان 3 جىلىن ەسكە الار بولساق، ونان توڭكەرىستىك اسكەريلەردىڭ شۇعىلالى وبرازىن كورۇگە بولادى ـــ

2006 ـ جىلى كوكتەمدە اسكەرى ئبولىم تۇرعان جەردە ورمان ئورتى تۇىلادى، چىن داگۇي بۇيرىق بويىنشا كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەردى باستاپ ئورت كەتكەن جەرگە بارادى. جاۋىنگەر لۇي چيڭحۇا ورتكە قامالىپ، اقىرى وتتەگى جەتسىپەي تۇنشىعىپ، ئورت تەڭزىندە تالىپ قالادى. قىسلتاياڭ شاقتا، چىن داگۇي قاتەرگە قارامايلاعان ئورتتىڭ اراسىنان شياۋلىۇدى حاۋىپسىز جەرگە ارقالاپ اپارادى...

2008 ـ جىلدىڭ باسىندا، ەلىمىزدىڭ وڭتۇستىگىندەگى رايوندارىدا كەڭ كولەمدە جاڭبىر ارالاس قار جاۋىپ، ۋسىك اپاتى تۇىلادى. چىن داگۇي ۋيرەنىپ، كومەكتەسىپ، كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەردى باستاپ جاتتىعۇ الاڭىنا بارىپ، ۋيىلگەن قاردى تازالايدى. كەنەت شاتىر قۇلايدى، شاتىردىڭ استىندا جاۋىنگەر گاۋ شينۇي تۇرعان بولاتىن، چىن داگۇي اتىلىپ بارىپ گاۋ شينۇيدى بار كۇشىمەن ارتىنا قاراي يتەرىپ جىبەرەدى... گاۋ شينۇي امان قالادى، چىن داگۇي جالتارۇعا ۇلگىرمەي بالتىرىنا قۇلاعان بولات شىبىق ئتيپ، قان سورعالايدى...

2008 ـ جىلى 4 ـ ايدا يەڭ شەپتى جاسىرۇ جاتتىعۇن ۋيمداستىرادى. شاعىل تاس تيەگەن جۇكتى ئوزى تۇسىرەتىن اۋتوموبيل جىلدام قارقىنمەن شەگىندى، چىن داگۇي اۋتوموبيلدىڭ ارت جاعىندا ئبىر جاۋىنگەردىڭ تاسالانۇ تورىن جىبىستىرىپ جۇرگەنىن بايقايدى، سوعلۇعا از قالعاندا، داگۇي "بالاي تۇر!" دەپ ايعايلاپ، ۋشىپ بارىپ وسى جاۋىنگەردى ئبىر شەتكە قاراي يتەرىپ جىبەرەدى، اۋتوموبيل ونىڭ وڭ جاق يىعىن قاعىپ، وڭ يىعىنىڭ بۇىنى شىعىپ كەتەدى...

"قاي جەردە قاتەر بولسا، سول جەردە پايدا بولعاندا عانا، كوممۇنيستىك پارتيا مۇشەسى دەگەن اتقا لايىق بولامىز". چىن داگۇي ۋيرەنۇ ەستەلگىنىڭ الدىڭعى بەتىنە وسى ئسوزدى جازىپ قويعان.

قازىر چىن داگۇيدىڭ قۇلپىتاسىنىڭ الدىندا تاۋ گۇلدەرى جايقالا اشىلعان. وسى ارادعى ادامدار چىن داگۇيدى ماڭگى ەستەن شىعارمايدى، ويتكەنى ول ئوز ومىرىمەن "پارتيا مەن حالىقتا بارىمدى قۇربان ەتۇگە قاي ـ قاشان دا دايىنمىن" دەگەن پارتياعا كىرۇ سەرتىن امالياتتا ايگىلەپ، توڭكەرىستىك اسكەريلەردىڭ پارتياعا شەكسىز ادالدىعىن ئوز ومىرىمەن ورنەكتەدى.

"ۋلتتىڭ گۇلدەنۇى جولىندا . درجۇرەك قۇربانداردىڭ شاجىرەسى

ۋ ۋنبين: جەر سىلكىنىسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇداعى قاھارمان جاۋىنگەر

ۋ ۋنبىننىڭ سۇرەتى.

□ شىنحۇا اگەنتىگى تاراتقان

شىنحۇا اگەنتىگىنىڭ بەيجىڭنەن بەرگەن حاباري (تىلشى مەي شىشيۇڭ). سوڭعى كۇندەردەن بەرى، قۇرلىق ارمياسى 82 ـ جىتۇانجۇىنىڭ بەلگىلى بىرىككەن لۇيى ئبىر جاعىنان، نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى يگەرىپ، ەندى ئبىر جاعىنان، اسكەر جاتتىقتىرىپ، شايقاسقا دايىندالىپ، نىدەتتىڭ اسكەرى جاتتىعۇعا نەپالىن ەڭ جوعارى شەكتە ازايتىپ، اسكەر جاتتىقتىرىپ، شايقاسقا دايىندالۇ مەن نىدەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى "بىردەي اقساتپاۋدى" قۇلشىنا ورنىدادى.

2008 ـ جىلى وسى لۇيدىڭ تۇركىنى ـــ بۇرىنعى جينان اسكەرى رايونى "يەتىڭ دەربەس تۇانى" سىچۇاننىڭ دۇجياڭيانىنا بارىپ جەر سىلكىنىسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۇ